

ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ ЖАНРУ ФЕНТЕЗІ

Горбуньова С.О. (Полтава)

Серед сучасних літературних жанрів фентезі набуває надзвичайної популярності. Цей різновид літератури цікавить не лише читачів, але й викликає не абиякий інтерес у лінгвістів-дослідників, зокрема, з точки зору наявних проблем перекладу таких творів.

Фентезі – літературний жанр, що веде свій родовід від різних видів міфотворчості, легенд, казок, утопій, і, як правило, будується на антитезі: добра і зла, порядку і хаосу, гармонії і дисонансу. Традиційно, головний герой вирушає в подорож, борючись за істину і справедливість [5, с. 592]. У фентезі можливі допущення щодо основ світу, його законів та правил, завдяки магії, чарам та містиці.

Зазначимо, що в творах фентезі, на відміну від наукової фантастики, автори необмежені необхідністю підводити раціональну наукову базу для відтворених подій. У такому світі може бути реальним існування богів, чаклунства, міфічних істот (дракони, гноми, тролі), привидів і будь-яких інших фантастичних створінь. Відомими авторами, що працювали в цьому жанрі, є Дж. Р. Р. Толкін, Р. Аспрін, Т. Пратчетт, Л. Ф. Баум, Дж. Р. Р. Мартін, Г. Л. Олді (Д. Громов, О. Ладиженський), М. Дяченко, С. Дяченко, Р. Желязни, У. Ле Гуїн, Дж. К. Роулінг та ін.

Як і в будь-якому іншому літературному жанрі, при перекладі фентезі-літератури з'являються проблеми передачі необхідного впливу на читача, котрий в тексті оригіналу може бути переданий автором будь-якими естетичними, семантичними та стилістичними засобами. Основними вимогами до перекладу текстів в жанрі фентезі є бережливе ставлення до символіки оригіналу (що може мати відношення до міфології), збереження авторського стилю (будь-яка мовна гра із читачем), збереження можливості сприйняття тексту читачами різних вікових категорій.

Згідно до досліджень багатьох літературознавців, міфологія є основним джерелом фентезі. Саме тому виникає необхідність дотримання у фентезі-літературі міфологічних і народних канонів. Цікавими є дослідження Т. Бовсунівської, яка виділяє такі головні джерела жанру – французька «фейна» казка, а також скандинавський та кельтський фольклор [1, с. 284].

Проаналізувавши дослідження Дж. Толкіна [4], Т. Бовсунівської [1], О. Буйвола [2], А. Сапковського [7] та інших дослідників цього виду літератури, можна виділити такі жанрові ознаки літератури фентезі:

- авторський світ, із властивостями, неможливими в нашій реальності;
- магія і фольклорні персонажі як невід'ємний елемент;
- авантюрний сюжет (мандрівка, пошук, війна тощо);

– приховане протиставлення технології і чарівництва на користь останнього;

- герої, їхні вчинки і переживання знаходяться на першому плані;
- протистояння добра і зла як основний сюжетоутворюючий стрижень;
- наявність потойбічного світу та його проявів;
- середньовічний антураж;
- повна свобода автора: він може повернути сюжет найнесподіванішим

чином, оскільки чарівний світ фентезі припускає, що в ньому можливо все.

Завдяки деяким факторам можна розглядати літературну казку як різновид фентезійної літератури. Про це свідчить наявність авторського світу казки, де головний герой вступає у протистояння сил Добра та Зла, та контактує із чарівним світом та магічними силами.

Цей новітній жанр художньої літератури став об'єктом наукових інтересів таких зарубіжних учених, як А. Сапковський, Т. Савицька, С. Кошелєв, Р. Кабаков, А. Баркова; українських – О. Буйвол, Т. Бовсунівська та ін.

Жанр фентезі є особливим літературним жанром зі специфічно побудованим сюжетом. У кожному слові, а також поєднанні слів зосереджена різноманітна інформація – соціально-історична й оцінна, експресивно-оцінна і конкретна ситуативна, національна тощо. При художньому перекладі буває досить важко зберегти всі фігури мови в тексті, котрий перекладається. Отже перед перекладачем постійно виникає необхідність знаходити способи передачі авторського світу читачеві. Перспективи дослідження проблеми перекладу творів фентезі, зокрема, літературних казок, як підвиду фентезійної літератури, вбачаємо в дослідженні та розробці перекладацьких стратегій, що потрібно використовувати під час роботи із текстом.

Література

1. Бовсунівська Т.В. Теорія літературних жанрів: жанрова парадигма сучасного зарубіжного роману / Т.В. Бовсунівська. – К. : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2009. – 519 с.
2. Буйвол О.В. До проблеми жанрової класифікації фентезі / О.В. Буйвол // Мова і культура. – К. : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2009. – Вип. 11. – С. 238–241.
3. Брауде Л.Ю. К истории понятия «литературная сказка» / Л.Ю. Брауде // Известия АН СССР. Серия литературы и языка. – 1977. – Т. 36. – № 3. – С. 231–239.
4. Дж. Р. Р. Толкиен. О волшебных сказках // Толкиен Дж. Р. Р. Хоббит, или Туда и Обратно. Приключения Тома Бомбадила и другие истории / Пер. с англ. – Спб. : Азбука-классика, 2003. – С. 641.
5. Литературная энциклопедия терминов и понятий / Сост. А.Н. Николюкин. – М. : Интел-вак, 2003. – 812 с.
6. Комиссаров В.Н. Современное переводоведение : учеб. пособие / В.Н. Комиссаров. – М. : ЭТС. – 2002. – 424 с.
6. Савицкая Т.Е. Фэнтези: становление глобального жанра [Электронный ресурс] / Т.Е. Савицкая // Культура в современном мире. – 2012. – № 2. – Режим доступа : <http://infoculture.rsl.ru/>
7. Сапковский А. Пирог, или Нет золота в серых горах [Электронный ресурс] / А. Сапковский. – Киевская городская библиотека. – Режим доступа: <http://lib.misto.kiev.ua/SAPKOWSKIJ/pirog.txt>